

Natuur en het klimaatakkoord

Doelen, dilemma's en kansen

Paul Vertegaal - Natuurmonumenten

(m.m.v. Marianne van de Veen, provincie Gelderland)

Inspiratiebijeenkomst klimaatbestendig natuurbeleid

21 maart 2019, Arnhem

Natuurmonumenten

Lerend netwerk Vernieuwing Natuurbeleid

Inhoud

1. Klimaat en natuur, de grote opgaven
2. Klimaatdaptatie en natuur
3. Klimaatmitigatie en natuur
4. Fricties en kansen

Marianne van der Veen (provincie Gelderland)

5. Klimaatakkoord, de opgaven

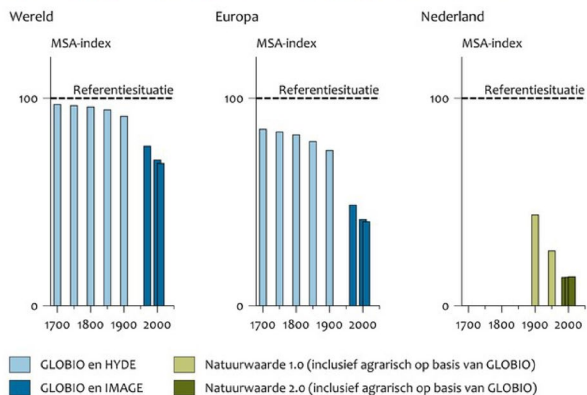
Inhoud

1. Klimaat en natuur, de grote opgaven

Biodiversiteit

Gemiddelde populatieomvang van inheemse soorten (MSA) van landnatuur

OVER NATURE TODAY ▾

AGENDA

PBL/apr16
www.clo.nl/nl44003

Meid je ook aan

Zie ook

- Deltaplan Biodiversiteitsherstel: van droombeeld naar actie
1-aug-2018
- Samenstelling vogelbevolking in 40 jaar spectaculair op z'n kop
24-nov-2018
- 'De man op de dijk', Het grenzeloze verhaal van de grauwe kiekendief
22-nov-2018
- Grootchalig voedselbos in Schijndel in ontwikkeling
15-aug-2018
- Kamer: herstel ons landschap!
5-jun-2018

Deltaplan voor biodiversiteit in Ne natuurverlies ombuigen naar hers

Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)

19-DEC-2018 - Een brede maatschappelijke beweging heeft in Den Haag haar aanpak voor natuurherstel in Nederland gepresenteerd. De deelnemers zijn kennisinstituten, landbouwvertegenwoordigers, bedrijven, natuur- en milieuorganisaties en een bank. Zij laten zien dat we door betere samenwerking en het stimuleren en waarderen van grondgebruikers het biodiversiteitsverlies om kunnen buigen naar herstel.

Home Actueel ▾ Dossiers Pers ▾

Home / Pers / Persberichten / Gezamenlijke aanpak voor biodiversiteit

Gezamenlijke aanpak voor biodiversiteit

22 november 2017

BRON:
Persbericht

Een groep van 18 leiders uit de land- en tuinbouw, retail, agro-industrie, wetenschap en natuur- en milieuorganisaties heeft de handen ineen geslagen. LTO Nederland voorzitter Marc Calon is één van hen.

Biodiversiteit – wat komt er op ons af?

Natuurpact, Voortgangsrapportages natuur, Balans voor de Leefomgeving, PAS/N2000

- NNN afmaken
- NNN is niet genoeg
- breder dan soorten en gebieden alleen
- hoger doelbereik
- Stikstofaanpak
- Verdrogingsaanpak
- slimme koppelingen met andere investeringen

Landbouwvisie, Deltaplan Biodiversiteit

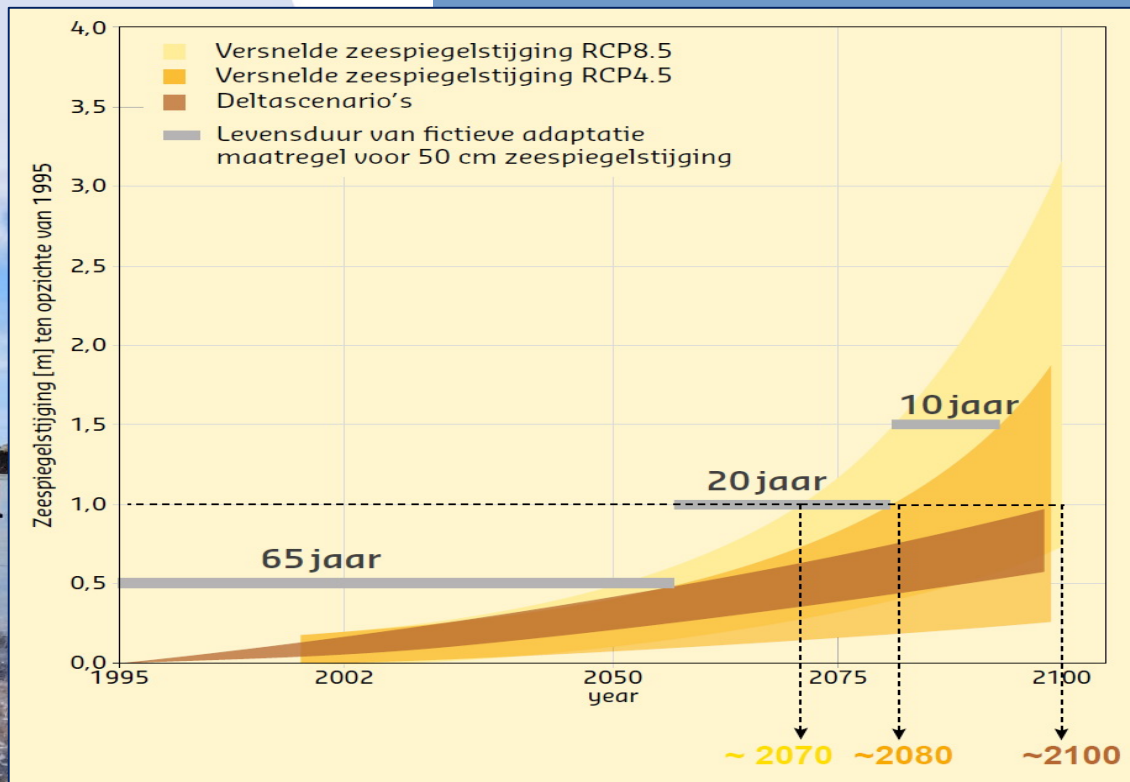
- biodiversiteit landelijk gebied
- natuurinclusieve landbouw
- samenwerken randzones
- Transitie GLB, slimme koppelingen

Het klimaat verandert

Mogelijke gevolgen van versnelde zeespiegelstijging voor het Deltaprogramma

Een verkenning

Recordjaar 2018

Inhoud

2. Klimaatdaptatie en natuur

Building with Nature

EcoShape ontwikkelt en deelt kennis over Building with

9 - De natuur kan decentrale overheden enorm helpen bij
n van opgaven. Anders denken en breder samenwerken is
ciaal

9 - Opinie: Maak van Drenthe weer een spons

[Meer actueel >](#)

Aanpassen met ambitie

Nationale klimaatadaptatie- strategie 2016 (NAS)

Deltaprogramma 2019

Doorwerken aan de delta: Nederland tijdig aanpassen aan klimaatverandering

LEVENDE KUST

Natuurlijke duinen
met stuivend zand,
zandbanken en
groeiende kwelders
als kustbescherming

GROENBLAUWE RUIMTE

Natuurlijke
overstromingsgebieden
bergen het water bij
hevige neerslag en
piekafvoeren

Natural Water Retention Measures

Water en klimaat – wat komt er op ons af?

Deltaprogramma, Nationale Adaptatiestrategie, KRW

- zoetwatervoorziening, verdringingsreeks
- verdrogingsbestrijding
- hermeandering, vooroevers, haarvaten op orde
- duurzame landbouw, functie volgt peil
- water vasthouden, waterberging, vooroevers
- ‘zacht waar het kan, hard waar het moet’
- robuuste natuur, beter verbonden
- integrale aanpak, meekoppelen

Inhoud

3. Klimaatmitigatie en natuur

Klimaatmitigatie

Totale emissie alle bronnen NL	ca. 200 Mt CO ₂ -e/jr
Totale voorraad NL natuur	ca. 400 Mt CO ₂ -e
per hectare	ca. 550 t CO ₂ -e/ha
Emissies veenbodems	7 Mt CO ₂ -e/jr
per hectare	20 à 40 t CO ₂ -e
Opname in natuur	4 Mt CO ₂ -e/jr
per hectare	0 à 20 t CO ₂ -e/ha

- *Beter bosbeheer, meer bos*
- *Stop veenoxidatie en kweldererosie*
- *Breng veen- en kweldergroei op gang*

klimaatreeks deel 3

1 auto = 3,5 t CO₂-e/jr

Foto Udo van Dongen

Verdronken land
van Zuid-Beveland

Natte natuur in het klimaatakkoord – win win in het kwadraat

In een eerder nummer van het Vakblad Natuur Bos Landschap

547532

Klimaat-slim bosbeheer : Klimaatreeks deel 1
Nabuurs, G.J.; Lokin, Vincent; Hekhuis, Harrie; Briel, J. van den; Kramer, K.
Vakblad Natuur Bos Landschap (2018)148. - ISSN 1572-7610 - p. 14 - 17.

PE&RC
Alterra - Vegetation, forest and landscape ecology
Article in professional journal

2018

Full text available from 2019-04-19

In het regeerakkoord staat dat we in het landgebruik in 2030 3,5 miljoen ton CO₂ per jaar minder moeten uitstoten of extra vastleggen. Dat zou samen met andere maatregelen in 2030 moeten leiden tot een reductie van bijna de helft van de uitstoot van 1990. Werk aan de winkel dus, ook voor de bos- en houtsector want meer en beter bos kan veel CO₂ vastleggen. Het bosbeheer zal in de toekomst dus nog meer gericht op klimaatdoelstellingen. We noemen dat klimaat-slim bosbeheer. In dit eerste artikel van een serie over klimaat laten we zien hoe klimaat-slim bosbeheer er in de praktijk uit zou kunnen zien.

Record number

Title

Author(s)

Source

Department(s)

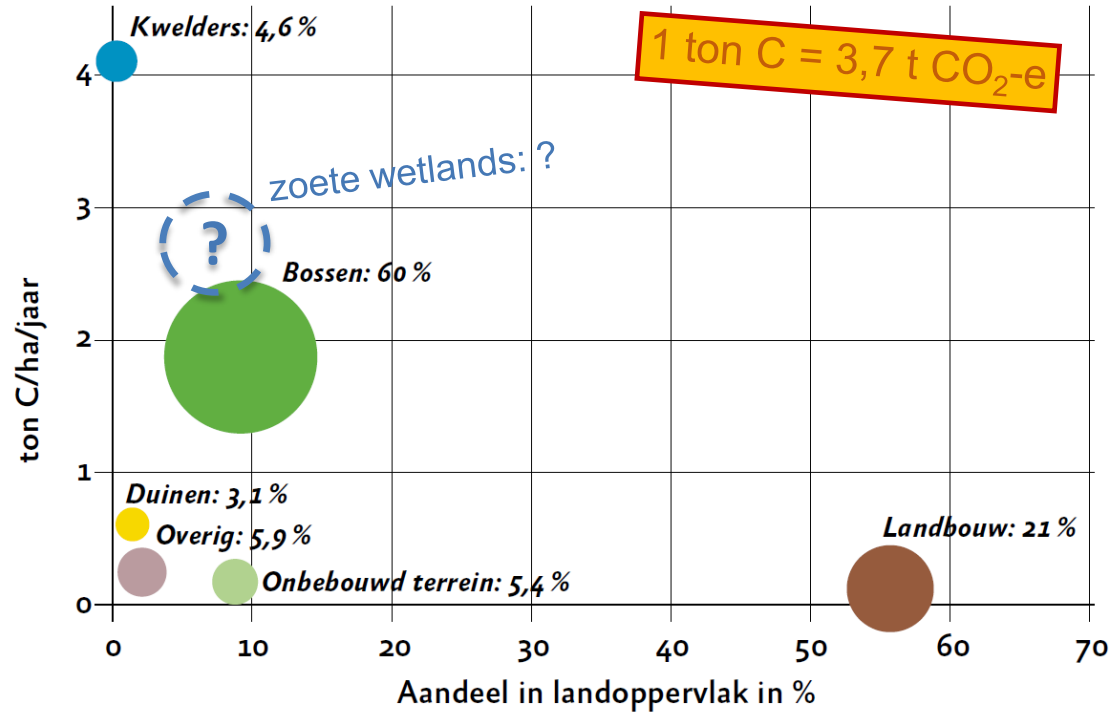
Publication type

Publication year

Availability

About

Koolstofvastlegging per ecosysteemtype

Figuur 1: Koolstofvastlegging per ecosysteemtype, afgezet tegen het areaal van dit ecosysteemtype, en de koolstofvastlegging per hectare (2013). De grootte van de bollen is recht evenredig met het aandeel in de totale vastlegging in Nederland. Naar: CBS (2017). 1 ton C correspondeert met 3,66 ton CO₂-eq. Voor de figuur had het CBS geen cijfers over zoete wetlands beschikbaar. Voor kwelders komen Teunis & Didderen (2018) op lagere cijfers uit (zie tabel 2).

Daarnaast winst door
reductie bestaande emissies:

verdroging en veenoxidatie

→ 10-40 ton CO₂-e/ha/jr

houtkap en biomassa-afvoer

→ 500 ton CO₂-e/ha/gebeurtenis

Kansrijke maatregelen

	PBL: Mton/jr	
Afmaken Nationaal Natuur Netwerk	ca 0,2	
Revitalisatie van bossen		
Nieuw bos nabij steden, infra, buiten NNN		
Verminderen/compenseren 'ontbossing'		
Herstel landschapselementen	ca. 0,3	
Klimaatstim verwerken hout en andere biomassa		
Overige bosmaatregelen		
Maatregelen tegen verdroging, bufferzones		
Verhoging zomerpeil in weidevogelgebieden	ca. 0,2	
Verandering in landgebruik veengronden naar natuur en water		
Multifunctionele klimaatbuffers	p.m.	
Herstel en uitbreiding kwelders	p.m.	

→ Klimaatvelop (pilots)

Klimaatmitigatie – wat komt er op ons af?

Klimaatakkoord en natuur

- aanvullend op natuurbeleid
- koolstofvoorraad behouden
- CO2-verlies compenseren
- vernatten veenweiden
- bufferzones
- actieplan Bos en Hout

O ja: dan hebben we ook nog de energietransitie op land...

Inhoud

4. Fricties en kansen

Fricties klimaatmitigatie-natuur

Afmaken NNN

- pressie op extra CO₂-rijke natuurtypen
- toekomst 'kruiden- en faunarijk grasland' langere termijn

Herstelbeheer/N2000/PAS

- CO₂-emissies of netjes opbergen?
- revitalisering: CO₂-arm natuurtype of groeiversnelling?
- compensatie binnen of buiten NNN?

Kansen – wat komt er op ons af?

Natuurpact, Voortgangsrapportages natuur, Balans voor de Leefomgeving, PAS/N2000

- NNN afmaken, NNN is niet genoeg, breder dan soorten en gebieden alleen, hoger doelbereik, stikstofaanpak, vernatten, slimme koppelingen andere investeringen (Klimaatakkoord!)

Landbouwvisie, Deltaplan Biodiversiteit

- biodiversiteit landelijk gebied, natuurinclusieve landbouw, samenwerken randzones, slimme koppelingen

Waterbeleid, KRW, Deltaprogramma, Nationale Adaptatiestrategie

- integrale aanpak, meekoppelen, 'zacht waar het kan, hard waar het moet' zoetwatervoorziening, verdringingsreeks, verdrogingsbestrijding, robuuste natuur, beter verbonden

Klimaatakkoord en natuur

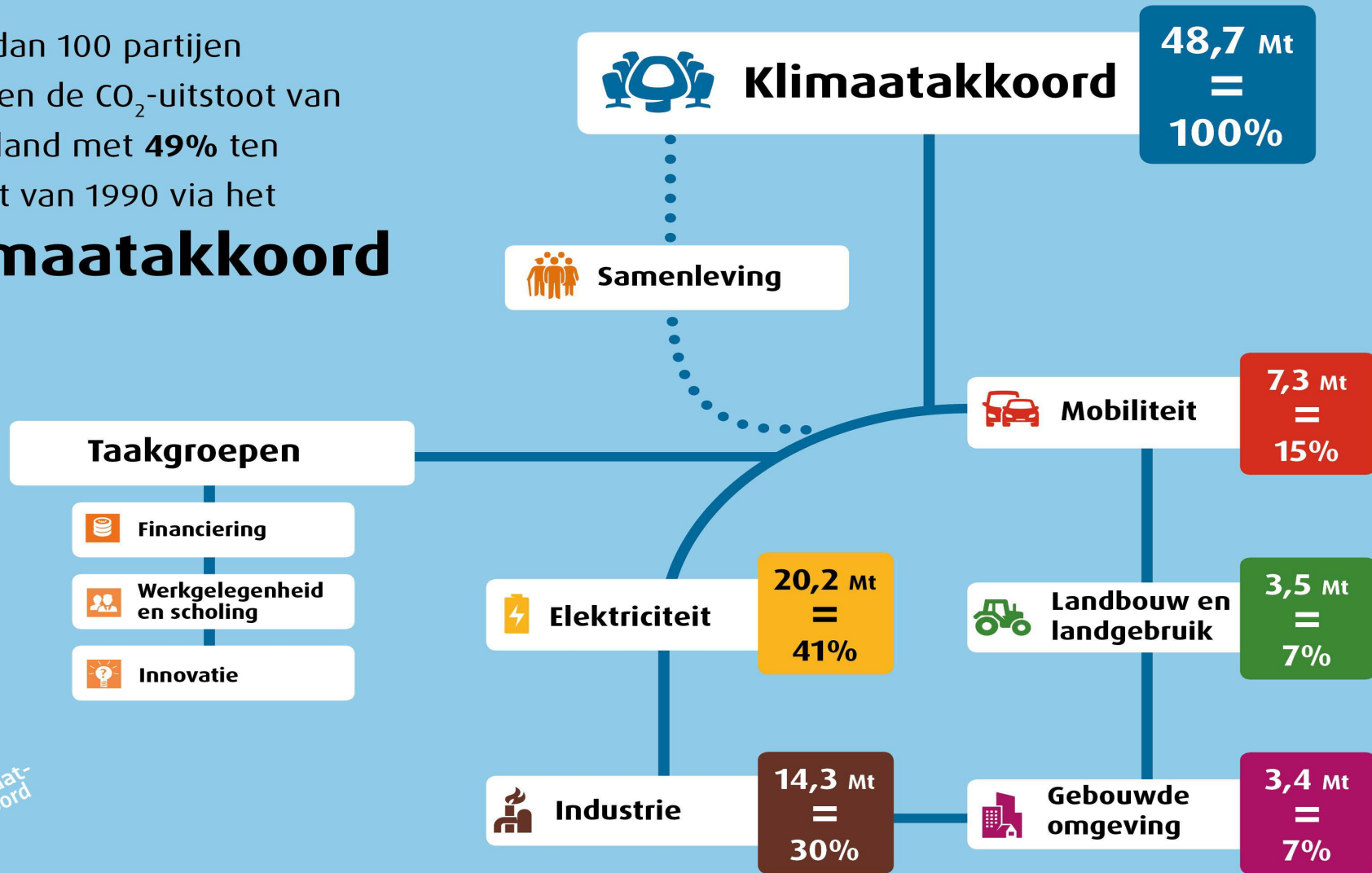
- Aanvullend op natuurbeleid, koolstofvoorraad behouden, CO2-verlies compenseren, vernatten veenweiden, bufferzones, Actieplan Bos en Hout

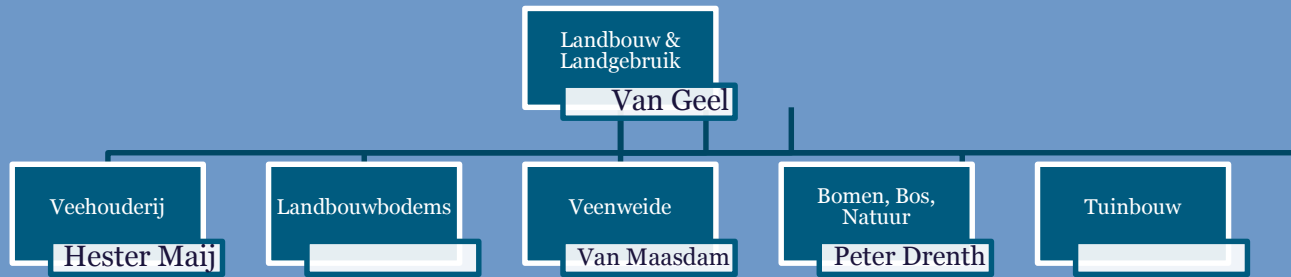
Inhoud

5. Klimaatakkoord, de opgaven

Meer dan 100 partijen
verlagen de CO₂-uitstoot van
Nederland met **49%** ten
opzicht van 1990 via het
Klimaatakkoord

Lerend netwerk Vernieuwing Natuurbeleid

Proces

- Juli 2018: bouwstenen klimaatakkoord: wat kun je doen?
- December 2018: Ontwerp klimaat-akkoord: hoe gaan we dat doen?
- 13 maart: doorrekening PBL en CPB bekend
- 26 april: kabinetsreactie en vervolgproces

De essenties voor natuur

Veenweiden & moerige gronden

1. Een 'mix aan technieken'
2. Integrale gebiedspilots

Bomen, Bos, Natuur

1. Voorkom ontbossing
2. Zorg voor klimaatslim beheer van bos en natuur
3. Zorg voor meer ha's bos en natuur
4. Zorg voor gebruik van hout en natuurproducten in de bouw e.d

Lerend netwerk Vernieuwing Natuurbeleid

4 essenties van Bomen, Bos Natuur

- Voorkom ontbossing
- Zorg voor klimaatslim beheer van bos en natuur
- Zorg voor meer ha's bos en natuur
- Zorg voor gebruik van hout en natuurproducten in de bouw e.d..

Een belangrijke afspraak uit het akkoord:

- De provincies nemen de regie op de ontwikkeling en uitvoering van een klimaatinclusief natuurbeleid, waarin de biodiversiteitsopgaven en de klimaatopgaven binnen de kaders van het Europese natuurbeleid worden opgepakt en betrekken daarbij de maatschappelijke partners.